

แบบฟอร์มที่ 1 การบ่งชี้องค์ความรู้				
ชื่อหน่วยงาน : กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ				
ประเด็นภารกิจ/ยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	เป้าหมาย	องค์ความรู้ที่จำเป็น
อนามัยแม่และเด็ก	ผู้ปกครองสามารถดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี และมีความพึงพอใจในแนวทางการสอน	1. ผู้ปกครองมีความรู้เรื่อง การดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี 2. ผู้ปกครองพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	1. รูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี
องค์ความรู้ที่เลือกมาทำแผนการจัดการความรู้ รูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี				
<u>เหตุผลที่เลือกองค์ความรู้</u> จากการศึกษาพฤติกรรมการแปรงฟันเด็กของผู้ปกครองที่มารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพนครสวรรค์ พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มีปัญหาในการแปรงฟันให้เด็ก เนื่องจากเด็กไม่ให้ความร่วมมือ ผู้ปกครองแปรงไม่เป็น หรือผู้ปกครองไม่กล้าแปรงฟันให้เด็กเพราะกลัวเด็กเจ็บ ส่งผลให้เด็กมีปัญหาฟันผุตั้งแต่ฟันเริ่มขึ้นในช่องปาก ประกอบกับฟันน้ำนมซี่แรกของเด็กจะเริ่มขึ้นเมื่อเด็กอายุประมาณ 6 เดือน ดังนั้นเพื่อลดการเกิดปัญหาโรคฟันผุในเด็ก กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพได้ตระหนักถึงปัญหานี้ จึงได้ทำการหาแนวทางการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมทันตสุขภาพในเด็กอายุ 1-3 ปีต่อไป				
รายชื่อสมาชิกกลุ่ม ทพญ.ปวีณา ฉัตรกุล ณ อยุธยา ,ทพญ.วรรณวิสา จิโรจนกุล, นางสาวชิตชไม กวางแก้ว, นางสาวรัตนัน พันธุ์อร่าม				
ผู้จัดการความรู้		หัวหน้าหน่วยงาน		
(นางสาวชิตชไม กวางแก้ว)		(ทพ.ก้องเกียรติ เต็มเกษมศานต์)		
ผู้ทบทวน.....		ผู้อนุมัติ		
(ทพ.ก้องเกียรติ เต็มเกษมศานต์)		(นพ.ชาญชัย บรรพตปรการ)		
(ประธาน/เลขาธิการคณะกรรมการจัดการความรู้)		(ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ)		

แบบฟอร์มที่ 2 : แผนการจัดการความรู้						
ชื่อหน่วยงาน : กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ						
องค์ความรู้ที่เลือก รูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี						
ตัวชี้วัดความสำเร็จ 1. ผู้ปกครองมีความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี 2. ผู้ปกครองพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน						
เป้าหมาย 1. ผู้ปกครองมีความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 2. ผู้ปกครองพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80						
ที่	กิจกรรม	ระยะเวลา	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	ผู้รับผิดชอบ	เอกสาร
1	การบ่งชี้ความรู้ - ประชุมสมาชิกกลุ่มเพื่อคัดเลือก แนวทางการสอนผู้ปกครองในการ ดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี	ม.ค.	- จำนวนสมาชิกกลุ่ม - จำนวนองค์ความรู้ที่ นำมาจัดการความรู้	4 คน 1 เรื่อง	ปวีณา ปวีณา	- แบบฟอร์ม 1
	จัดทำแผนการจัดการความรู้	ม.ค.	- แผนการจัดการ ความรู้	1 แผน	ปวีณา	- แบบฟอร์ม 2
2	การสร้างและแสวงหาความรู้ - การทบทวนวิธีการสอนผู้ปกครอง ในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี	ม.ค.	- คัดเลือกและหาแหล่ง ความรู้ - ทบทวน และสรุป ความรู้	1 ครั้ง 1 ครั้ง	วรรณวิสา วรรณวิสา	- รายงานการ ทบทวน
	- การสรรหาสมาชิกกลุ่มการจัดการ ความรู้	ก.พ.	- คัดเลือก และ หาสมาชิกกลุ่ม การเรียนรู้ - แบ่งหน้าที่สมาชิก กลุ่มการเรียนรู้	1 ครั้ง 1 ครั้ง	วรรณวิสา วรรณวิสา	- ทะเบียนรายชื่อ

แบบฟอร์มที่ 2 : แผนการจัดการความรู้						
ชื่อหน่วยงาน : กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ						
องค์ความรู้ที่เลือก รูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี						
ตัวชี้วัดความสำเร็จ 1. ผู้ปกครองมีความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี 2. ผู้ปกครองพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน						
เป้าหมาย 1. ผู้ปกครองมีความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 2. ผู้ปกครองพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80						
ที่	กิจกรรม	ระยะเวลา	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	ผู้รับผิดชอบ	เอกสาร
3	การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ - การจัดระบบความรู้ให้เป็นหมวดหมู่	ก.พ.	- รวบรวมองค์ความรู้ทั้งหมดจัดให้เป็นหมวดหมู่ - บันทึกความรู้ที่เป็นหมวดหมู่จัดเก็บในคลังความรู้ของหน่วยงาน	1 ครั้ง 1 เรื่อง	วรรณวิสา วรรณวิสา	- mind map
	- การคัดเลือกองค์ความรู้	ก.พ.	- ทบทวนองค์ความรู้ - คัดเลือกองค์ความรู้ที่จำเป็นเพื่อจัดทำแนวปฏิบัติ	1 ครั้ง 1 ครั้ง	วรรณวิสา	- การให้น้ำหนัก
4	การประมวลและกลั่นกรองความรู้ - ดำเนินการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี	มี.ค.-ก.ค.	- ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สมาชิกกลุ่ม	1 ครั้ง / 1 เดือน	ปวีณา, วรรณวิสา, ชิดชไม, สุภารัตน์	- แบบฟอร์ม 3 รายงานกิจกรรมการจัดการความรู้

แบบฟอร์มที่ 2 : แผนการจัดการความรู้						
ชื่อหน่วยงาน : กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ						
องค์ความรู้ที่เลือก รูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี						
ตัวชี้วัดความสำเร็จ 1. ผู้ปกครองมีความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี 2. ผู้ปกครองพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน						
เป้าหมาย 1. ผู้ปกครองมีความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 2. ผู้ปกครองพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80						
ที่	กิจกรรม	ระยะเวลา	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	ผู้รับผิดชอบ	เอกสาร
	- การทบทวนระหว่างการจัดการความรู้	มี.ค. -ก.ค.	- ทบทวนระหว่างการจัดการทดลองใช้แนวปฏิบัติ	ทุกครั้งที่มีการประชุม	ชิดชไม	
	- การกลั่นกรองความรู้	ส.ค.	- สรุปและกลั่นกรองแนวปฏิบัติ	1 ครั้ง	ปวีณา, วรรณวิสา, ชิดชไม, สุภารัตน์	
5	การเข้าถึงความรู้ - กระบวนการนำความรู้ไปสู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ก.พ.-ส.ค.	- นำกิจกรรมการจัดการความรู้ทั้งหมดบันทึกและนำเสนอผ่าน drive K , เพิ่มเอกสาร และ G2K	1 ครั้ง/สัปดาห์	ปวีณา, วรรณวิสา	- drive K / ทันต-กรรม/คลังความรู้ -Gotoknow.org/blog/dent- HPC8
6	การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ - การเผยแพร่องค์ความรู้ในหน่วยงาน	ส.ค.	- นำเสนอผลการจัดการความรู้ ใน drive K , เพิ่มเอกสาร และ G2K	1 ครั้ง / 2 สัปดาห์	ปวีณา,วรรณวิสา	- drive K / ทันต-กรรม/คลังความรู้
	- การเผยแพร่องค์ความรู้นอกหน่วยงาน	ส.ค.	- นำเสนอผลการจัดการความรู้ ใน G2K และ Website	1 ครั้ง	ปวีณา,วรรณวิสา	-Gotoknow.org ชุมชนทรัพยากรความรู้กรมอนามัย, facebook

แบบฟอร์มที่ 2 : แผนการจัดการความรู้						
ชื่อหน่วยงาน : กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ						
องค์ความรู้ที่เลือก รูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี						
ตัวชี้วัดความสำเร็จ 1. ผู้ปกครองมีความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี 2. ผู้ปกครองพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน						
เป้าหมาย 1. ผู้ปกครองมีความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 2. ผู้ปกครองพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80						
ที่	กิจกรรม	ระยะเวลา	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	ผู้รับผิดชอบ	เอกสาร
7	การเรียนรู้ - การนำไปใช้ประโยชน์	ก.ย.	- นำแผนปฏิบัติงานเสนอเป็นแนวทางการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี	1 ครั้ง	ปวีณา, วรรณวิสา, ชิดชไม, สุภารัตน์	- แนวทางการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี
	- การประเมินผล	ก.ย.	- ประเมินผลการใช้แนวทางการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปีเพื่อปรับปรุงในโอกาสต่อไป	1 ครั้ง	ปวีณา, วรรณวิสา, ชิดชไม, สุภารัตน์	- แบบฟอร์ม 4 รายงานการจัดการจัดการความรู้

แบบฟอร์มที่ 3 : บันทึกการจัดการความรู้			
ชื่อหน่วยงาน : กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ			
องค์ความรู้ที่เลือก รูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี			
FA ทพญ.ปวีณา ฉัตรกุล ณ อยุธยา note taker ทพญ.วรรณวิสา จิโรจน์กุล ผู้ถ่ายภาพ ชิตชไม กวางแก้ว วันที่ 9 มกราคม 2555			
สถานที่ กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ			
ที่	แหล่งความรู้	เนื้อหา	องค์ความรู้ที่สกัดได้

1.	ทพญ.ปวีณา ฉัตรกุล ณ อยุธยา	- การให้ทันตสุขศึกษาแก่ผู้ปกครองที่พาเด็กมาตรวจฟัน ควรสอนให้เหมาะกับช่วงวัยของเด็ก และนอกจากจะสอนเรื่อง การทำความสะอาดฟันแล้ว ควรให้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่อง พฤติกรรมการดุนนม การรับประทานอาหาร และการให้ ฟลูออไรด์เสริม - การเกิดฟันผุ โดยเฉพาะฟันน้ำนมหน้าบนในเด็ก มีความสัมพันธ์กับการที่เด็กที่พฤติกรรมในการดุนนมที่ไม่ ถูกต้อง ซึ่งได้แก่การดุนนมขวดคาปากจนเป็นนิสัย การดุน นมขวดคาปากขณะนอนหลับ - เด็กควรจะดุนนมเป็นมือเหมือนรับประทานอาหาร โดยเด็ก อายุน้อยจะดุนนมในแต่ละครั้งได้ปริมาณน้อย จำนวนครั้ง ของการให้นมจะมาก และเมื่อเด็กอายุมากขึ้นปริมาณนม ในแต่ละครั้งจะมากขึ้น จำนวนครั้งของการดุนนมจะลดลง เมื่อเด็กอายุครบ 1 ขวบจะต้องการนมเพียง 3 มื้อใน 1 วัน และสามารถถดนมมือตักได้ นอกจากนี้สิ่งที่สำคัญคือไม่ควร เติมน้ำตาลหรือน้ำผึ้งลงในนมและควรให้เด็กดุนน้ำตาม หลังจากดุนนมเสร็จแล้ว เพื่อชะล้างคราบนมให้สะอาด สำหรับการหย่านมขวดควรจะเริ่มเมื่อเด็กอายุได้ 12-14 เดือน โดยในครั้งแรกอาจให้เด็กตมนมจากถ้วยร่วมกับการ ดุนนมจากขวด จากนั้นจะให้เด็กหยุดดุนนมจากขวดอย่าง เต็ดขาดเมื่อเด็กตมนมจากถ้วยได้เอง	- ควรให้ทันตสุขศึกษาครอบคลุมในเรื่อง การทำ ความสะอาดฟัน พฤติกรรมการดุนนม การ รับประทานอาหาร และการให้ฟลูออไรด์เสริม - ควรให้ความรู้เรื่องผลของการดุนนมขวดว่า สัมพันธ์กับการเกิดฟันผุ - ควรให้คำแนะนำเรื่องการให้เด็กทานนมเป็นมือ และช่วงอายุที่ควรเลิกนมขวด
----	----------------------------	---	---

แบบฟอร์มที่ 3 : บันทึกการจัดการความรู้

ชื่อหน่วยงาน : กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ

องค์ความรู้ที่เลือก รูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี			
FA ทพญ.ปวีณา ฉัตรกุล ณ อยุธยา note taker ทพญ.วรรณวิสา จิโรจน์กุล ผู้ถ่ายภาพ ชิดชไม กวางแก้ว วันที่ 9 มกราคม 2555			
สถานที่ กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ			
ที่	แหล่งความรู้	เนื้อหา	องค์ความรู้ที่สกัดได้

2.	ทพญ.วรรณวิสา จิโรจน์นกุล	- ผู้ปกครองควรจะเริ่มต้นทำความสะอาดช่องปากให้กับเด็กตั้งแต่ฟันเด็กยังไม่ขึ้น โดยการเช็ดด้วยผ้าสะอาด เพื่อฝึกให้เด็กคุ้นเคยกับการมีสิ่งของเข้าปาก และเมื่อเด็กอายุมากขึ้น จะยอมรับการแปรงฟันได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยกำจัดคราบนมทำให้ช่องปากสะอาด และป้องกันการเกิดเชื้อราเป็นฝ้าขาวที่ลิ้น ฟันจะขึ้นมาในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด เป็นการเตรียมฟันที่ป้องกันการติดเชื้อในระหว่างการขึ้นของฟัน เด็กจะคุ้นเคยกับการมีช่องปากที่สะอาด ทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อการทำความสะอาดช่องปากเมื่อโตขึ้น - เมื่อเด็กอายุ 6-7 เดือนจะเริ่มมีฟันน้ำนมซี่แรกขึ้นมาในช่องปาก ผู้ปกครองอาจใช้ผ้าสะอาดเช็ดทำความสะอาดหรือใช้แปรงสีฟันขนาดเล็กและขนอ่อนแปรงฟันให้เด็ก ในระยะนี้ยาสีฟันยังไม่จำเป็นต้องใช้ เมื่อเด็กควบคุมการกลืนได้หรืออายุ 1 ½ -2 ขวบขึ้นไป จึงเริ่มให้ใช้ยาสีฟันผสมฟลูออไรด์สำหรับเด็ก โดยผู้ใหญ่ต้องควบคุมไม่ให้เด็กกลืนยาสีฟัน	- ผู้ปกครองควรจะเริ่มต้นทำความสะอาดช่องปากให้กับเด็กตั้งแต่ฟันเด็กยังไม่ขึ้น โดยการเช็ดด้วยผ้าสะอาด - เมื่อเด็กมีฟันขึ้นผู้ปกครองสามารถใช้แปรงสีฟันแปรงให้เด็กได้ และใช้ร่วมกับยาสีฟันผสมฟลูออไรด์สำหรับเด็ก เมื่อเด็กอายุ 1 ½ -2 ขวบขึ้นไปหรือเมื่อเด็กควบคุมการกลืนได้
----	--------------------------	---	---

แบบฟอร์มที่ 3 : บันทึกการจัดการความรู้
ชื่อหน่วยงาน : กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ

องค์ความรู้ที่เลือก รูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี			
FA ทพญ.ปวีณา ฉัตรกุล ณ อยุธยา note taker ทพญ.วรรณวิสา จิโรจน์กุล ผู้ถ่ายภาพ ชิดชไม กวางแก้ว วันที่ 9 มกราคม 2555			
สถานที่ กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ			
ที่	แหล่งความรู้	เนื้อหา	องค์ความรู้ที่สกัดได้

3.	น.ส.สิริวรรณ พันรอด	- ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของฟันน้ำนม ไม่ทราบว่าฟันน้ำนมที่ผุจะส่งผลต่อฟันแท้ เพราะฟันน้ำนมมีหน้าที่จองพื้นที่เหงือกไว้ให้ฟันแท้ที่จะขึ้นมา หากฟันน้ำนมต้องถูกถอนก่อนเวลาฟันแท้จะขึ้นซ้อนเก ไม่เป็นระเบียบ - หากเด็กเสียฟันน้ำนมก่อนวัยอันควร จะทำให้บดเคี้ยวอาหารได้ไม่ดี ร่างกายได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ	- ฟันน้ำนมที่ผุมีผลต่อฟันแท้ - การสูญเสียฟันน้ำนม ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของเด็ก
4.	น.ส.ชิดชไม กวางแก้ว	- ผู้ปกครองควรตรวจฟันน้ำนมให้เด็ก ตรวจสอบความสะอาด หลังแปรงฟัน ถ้าแปรงสะอาดดี ฟันจะขาวเป็นเงางาม ไม่มีคราบสีขาวหรือสีเหลือง เหงือกติดฟัน ถ้าพบว่ายังมีคราบเศษอาหารติดอยู่ ให้ใช้ปลายหลอดตัดเป็นสามเหลี่ยม แล้วขูดเบาๆ บริเวณคอฟัน ถ้าขูดออกแล้วพบว่าฟันเริ่มมีจุดสีขาวขุ่น แสดงว่าฟันเริ่มผุแล้ว ให้รีบพามาเคลือบฟลูออไรด์ และต้องแปรงฟันให้สะอาด ถ้าพบฟันผุเป็นรูสีน้ำตาล หรือดำแล้ว ให้รีบพามาอุดฟัน ไม่ควรรอให้มีอาการปวด - จากการทบทวนงานวิจัย พบว่าวิธีการสอนผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็กที่ได้ผลดีที่สุด คือการแปรงฟันเด็กเป็นตัวอย่างให้ผู้ปกครองดู และให้ผู้ปกครองทำตาม แต่เนื่องจากแปรงสีฟันจากกรมอนามัยขาดแคลนในช่วงนี้ จึงต้องสอนจากโมเดลก่อน และถ้าแปรงสีฟันส่งมาถึงอาจสอนให้แปรงในช่องปากเด็ก	- ควรให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการตรวจฟันให้เด็กด้วยตนเอง - รูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพที่สุดคือการแปรงฟันเด็กเป็นตัวอย่างให้ผู้ปกครองดู และให้ผู้ปกครองทำตาม

แบบฟอร์มที่ 3 : บันทึกการจัดการความรู้
ชื่อหน่วยงาน : กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ

องค์ความรู้ที่เลือก รูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี			
FA ทพญ.ปวีณา ฉัตรกุล ณ อยุธยา note taker ทพญ.วรรณวิสา จิโรจน์กุล ผู้ถ่ายภาพ ชิดชไม กวางแก้ว วันที่ 9 มกราคม 2555			
สถานที่ กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ			
ที่	แหล่งความรู้	เนื้อหา	องค์ความรู้ที่สกัดได้

5.	นางสุภารัตน์ พันธุ์ร่วม	- บางครั้งเจ้าหน้าที่อยู่กันไม่ครบ คนไข้เยอะ ร่วมกับบางครั้งเด็กไม่ให้ความร่วมมือ ร้องไห้งอแง ทำให้ไม่มีเวลาสอน ผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็กได้อย่างเต็มที่ จึงไม่สามารถสอนวิธีการแปรงฟันให้ได้ทุกคน แต่ก็พยายามให้ทันตสุขศึกษาให้ครอบคลุมทุกเรื่องที่สำคัญๆ และเหมาะกับช่วงวัยของเด็ก - ระหว่างการสอน ถ้ามีภาพประกอบ ใช้ภาพพลิกหรือโมเดล จะทำให้ผู้ปกครองสนใจและเข้าใจได้มากกว่าสอนปากเปล่า และทำให้ผู้สอนไม่หลงลืมเนื้อหาที่ควรสอน	- ถ้ามีเวลาสอนมากพอ และเด็กให้ความร่วมมือดี ควรฝึกปฏิบัติแปรงฟันด้วย แต่ถ้าเวลาไม่มาก เด็กไม่ให้ความร่วมมือ อาจให้ทันตสุขศึกษาอย่างเดียว - ควรใช้ภาพพลิกหรือโมเดลช่วยประกอบการสอน
6.	ภาพพลิก “ฟันดีเริ่มที่ซี่แรก” ของกรมอนามัยร่วมกับสสช. และสสส.	- เทคนิคการฝึกให้ลูกชอบแปรงฟัน ได้แก่ 1. <u>สร้างความคุ้นเคย</u> ทำให้เด็กๆ เห็นว่าใครๆ ก็ชอบแปรงฟัน เช่น พ่อแม่ หรือจากสื่ออื่นๆ เช่น โทรทัศน์ 2. <u>สร้างบรรยากาศ</u> แปรงฟันในช่วงที่เด็กอารมณ์ดี ไม่งอแง อาจเปิดเพลงหรือเล่นนิทานประกอบขณะแปรง 3. <u>สร้างวินัย</u> พ่อแม่ควรแปรงฟันให้เด็กเป็นประจำ เช่น แปรงทุกครั้งตอนอาบน้ำ 4. <u>สร้างความมีส่วนร่วม</u> เช่น เลือกลายสีฟัน แปรงสีฟันที่เด็กชอบ	- เทคนิคการฝึกให้ลูกชอบแปรงฟัน ได้แก่ สร้างความคุ้นเคย สร้างบรรยากาศ สร้างวินัย และสร้างความมีส่วนร่วม

แบบฟอร์มที่ 3 : บันทึกการจัดการความรู้
ชื่อหน่วยงาน : กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ

องค์ความรู้ที่เลือก รูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี			
FA ทพญ.ปวีณา ฉัตรกุล ณ อยุธยา note taker ทพญ.วรรณวิสา จิโรจน์กุล ผู้ถ่ายภาพ ชิดชไม กวางแก้ว วันที่ 9 มกราคม 2555			
สถานที่ กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ			
ที่	แหล่งความรู้	เนื้อหา	องค์ความรู้ที่สกัดได้

	ภาพพลิก “ฟันดีเริ่มที่ซี่แรก” ของกรมอนามัยร่วมกับสปสช. และสสส.	- วิธีแปรงฟันให้เด็กอายุ 6 เดือน – 6 ขวบ 1. ให้ลูกเอาหัว หนุนบนตัก ปลายเท้าเหยียดไปข้างหน้า 2. ขยับแปรงไป มาสั้นๆ โดยใช้นิ้วช่วยแหวกกระพุ้งแก้มและริมฝีปาก เพื่อให้การแปรงฟันสะดวกขึ้น 3. แปรงฟันหน้าบน-ล่าง ด้านใกล้ริมฝีปากและด้านไกลลิ้น ขยับไปมาสั้นๆ ด้านละ 10 ครั้ง เน้นเป็นพิเศษบริเวณคอฟัน 4. สำหรับฟันกราม น้ำนม ให้แปรงด้านบดเคี้ยว ด้านใกล้ลิ้น และด้านใกล้แก้ม ขยับไปมาด้านละ 10 ครั้ง 5. หลังจากแปรงครบทุกซี่ ทุก ด้าน ให้ใช้ผ้าสะอาดชุบน้ำ เช็ดฟองยาสีฟันออก เพื่อ ป้องกันเด็กกลืนยาสีฟัน - ปัจจัยที่ทำให้ฟันน้ำนมผุได้ง่าย 1. การให้เด็กทานของ หวาน 2. การไม่เห็นความสำคัญของฟันน้ำนม 3. ไม่ทำ ความสะอาดฟันหลังกินนม - การดูแลฟันน้ำนม 1. ต้องแปรงตั้งแต่ซี่แรก 2. ต้องช่วยลูก แปรงจนถึง 6 ขวบ 3. ต้องเลือกแปรงให้เหมาะกับช่องปาก เด็ก 4. ต้องใช้ยาสีฟันที่มีฟลูออไรด์ในปริมาณที่เหมาะสม เด็ก 6 เดือน – 2 ขวบ แต้มยาสีฟันบางๆ 2-6 ขวบ ใช้ ปริมาณยาสีฟันเท่าเม็ดถั่วเขียว	- การแปรงฟันให้เด็กเล็ก ให้ลูกนอนบนตัก แปรง ด้วยวิธีถูไปมาสั้นๆ ในแนวนอน ให้ทั่วทุกซี่ทุก ด้าน และเช็ดฟองยาสีฟันออก ไม่ให้เด็กกลืน - ปัจจัยที่ทำให้ฟันน้ำนมผุ 1. ของหวาน 2. การ ไม่เห็นความสำคัญของฟันน้ำนม 3. ไม่ทำความ สะอาดฟันหลังกินนม - การดูแลฟันน้ำนม 1. แปรงตั้งแต่ซี่แรก 2. ช่วย ลูกแปรง 3. เลือกแปรงให้เหมาะ 4. ใช้ยาสีฟันที่ มีฟลูออไรด์
--	---	---	---

แบบฟอร์มที่ 3 : บันทึกการจัดการความรู้			
ชื่อหน่วยงาน : กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ			
องค์ความรู้ที่เลือก รูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี			
FA ทพญ.ปวีณา ฉัตรกุล ณ อยุธยา note taker คัดลอกจาก website ผู้ถ่ายภาพ ไม่มี วันที่ 14 สิงหาคม -1 กันยายน 2555			
สถานที่ https://www.facebook.com/#!/groups/KMHPC8			
ที่	แหล่งความรู้	เนื้อหา	องค์ความรู้ที่สกัดได้

1	ทพ.ก้องเกียรติ เต็มเกษมศานต์	- การสอนโดยผู้ช่วย จำเป็นต้องมีแนวทางการสอน เพื่อให้ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ ในทุกครั้งที่สอนและทุกคนที่สอน สิ่งสำคัญก็คือทำอย่างไรรูปแบบการสอนดังกล่าวจะมีคุณภาพพอที่จะทำให้ทั้งผู้สอนและผู้รับการสอนได้ประโยชน์ด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย คือผู้สอน สอนได้ง่าย มีคุณภาพ ผู้รับการสอนได้รับความรู้เอาไปใช้ประโยชน์ได้	
2	คุณจริยา บุญอนันต์	- ถ้าเป็นไปได้อยากให้เอาผู้ปกครองมาถอดบทเรียนดูว่าวิธีการสอนแบบไหนที่เขาต้องการและเขารู้เรื่องดีที่สุด แล้วเราก็นำเอามาปรับในกระบวนการสอนของเราก็น่าจะดูมีประสิทธิภาพดีนะคะ	
3	คุณดุชนี แพรสุวรรณ	- ผู้ปกครองอาจมองว่า ฟันผุเป็นเรื่องธรรมดาที่มาคู่กับฟันน้ำนม เพราะก็ไม่เห็นว่าเด็กจะเป็นอะไรมากก็ได้ต้องเน้นที่โรคหรือความทุกข์ทรมานที่เด็กจะได้รับ คือประมาณ ขูให้กลัว... เป็นไปได้ไหมคะ แล้วหาภาพที่มันสะท้อนความรุนแรงของโรค หรือเวอร์ๆอะคะ	
4	ทพ.ก้องเกียรติ เต็มเกษมศานต์	- พูดถึงการสอน อยากแชร์เรื่อง 3 ด็กครับ คือ ด็กแรกสอนแล้วรู้เรื่อง , ด็กที่ 2 สอนแล้วทำได้ , และด็กที่ 3 สอนแล้วเอาไปใช้ได้	

แบบฟอร์มที่ 3 : บันทึกการจัดการความรู้			
ชื่อหน่วยงาน : กลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ			
องค์ความรู้ที่เลือก รูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี			
FA ทพญ.ปวีณา อัครกุล ณ อยู่ธยา note taker คัดลอกจาก website ผู้ถ่ายภาพ ไม่มี วันที่ 14 สิงหาคม -1 กันยายน 2555 สถานที่ https://www.facebook.com/#!/groups/KMHPC8			
ที่	แหล่งความรู้	เนื้อหา	องค์ความรู้ที่สกัดได้
5	คุณศศิชล พันธุโกมล	- วันนี้เจอเด็กอายุ 7 เดือนแม่ยังไม่เคยเช็ดเหงือกทำความสะอาดช่องปากให้ลูกเลย แถมยังให้ลูกนอนหลับคานมจากเต้าตลอดคืน ฟันขึ้นแล้วด้วย แล้วเด็กที่ WCC เราที่ขบครึ่งเล็กลงมาไม่ถึง 5% เลยจ๊ะ เราคงต้องสู้กันอีกเยอะเลย	- ควรให้ผู้ปกครองมาช่วยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วย
6	ทพ.ก้องเกียรติ เต็มเกษมสานต์	- ผมว่ากลุ่ม Cop ของเราอยู่ในวงจำกัดเกินไป น่าจะใช้กลุ่มผู้ปกครองมาช่วยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วย น่าจะ work นะ	
7	คุณจรรยา บุญอนันต์	- เห็นด้วยเลยคะ.... ให้ถอดบทเรียนจากผู้ปกครองที่ดูแลบุตรได้ดีนั้นะคะน่าจะ Okay ...ดีนะ	

แบบฟอร์ม 4

รายงานการจัดการความรู้

1) ชื่อเรื่อง

รูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี

2) หัวหน้าโครงการ

ทพญ.ปวีณา ฉัตรกุล ณ อยุธยา

3) สมาชิกกลุ่ม (อาจจะระบุเป็นหน่วยงาน หากทำทั้งหน่วยงาน)

1. ทพญ.วรรณวิสา จิโรจน์กุล
2. น.ส.ชิดชไม กวางแก้ว
3. น.ส.สิริวรรณ พันรอด
4. นางสาวรัตน์ พันธุ์ร่ำม
5. นางปฐมา พรหมอ่อน
6. นางอุ๋นใจ อินพิทักษ์
7. นางรัชณี โพธิ์ทัย
8. นางอุบลพันธุ์ น้อยกลัด

4) การทบทวนการจัดการความรู้ (ความเป็นมา เหตุผล ความจำเป็น การจัดความรู้ให้เป็นระบบ และการคัดเลือกองค์ความรู้ที่มาจัดการความรู้)

ความเป็นมาและเหตุผลที่เลือกองค์ความรู้

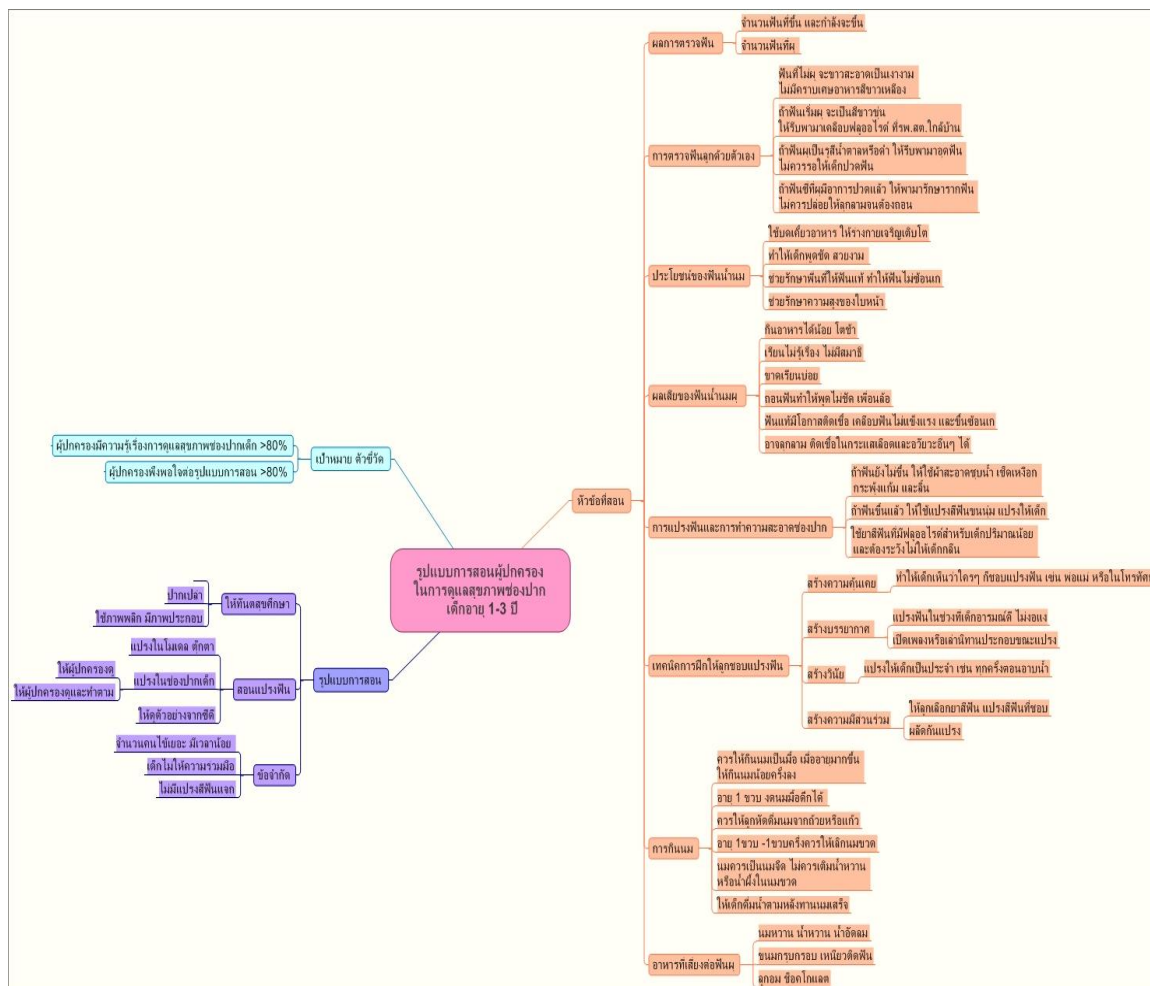
ปัญหาทันตสุขภาพที่มักพบได้บ่อยในเด็กคือโรคฟันผุ โดยเฉพาะในเด็กเล็ก จากผลการสำรวจภาวะทันตสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 6 พ.ศ. 2550 พบว่า เด็กไทยอายุ 3 ปีจะมีฟันผุอย่างน้อย 1 ซี่ ถึง 61.37% และพบเด็กฟันผุอายุน้อยสุดเพียง 9 เดือนเท่านั้น ซึ่งหมายถึงฟันซี่แรกขึ้นก็เริ่มผุได้ทันที เนื่องจากโรคฟันผุในเด็กเล็กมักจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว รุนแรงและยากต่อการรักษาทางทันตกรรม อันเนื่องมาจากปัญหาทางพฤติกรรม ประกอบกับเพื่อเป็นการสร้างพฤติกรรมทันตสุขภาพให้ติดเป็นนิสัยเมื่อเด็กโตขึ้น การที่จะบรรลุเป้าหมายให้เด็กมีจำนวนฟันผุลดลงจะต้องมีการดำเนินงานส่งเสริมทันตสุขภาพตั้งแต่เด็กยังไม่เกิดโรค มีเหตุผลสำคัญหลายประการที่ต้องเริ่มดูแลฟันตั้งแต่ซี่แรก เดิมมีความเชื่อผิดๆ ว่า เมื่อไหร่ที่เด็กโตพอรู้เรื่องแล้วจึงค่อยให้แปรงฟัน ทำให้ส่วนใหญ่มากกว่าที่เด็กจะเริ่มแปรงฟันก็ประมาณ 3-5 ขวบซึ่งไม่ทันแล้ว

กรมอนามัย ร่วมกับภาคีเครือข่ายลูกรักฟันดี เริ่มที่ซี่แรก แผนงานโรงเรียนทันตแพทย์สร้างสุข สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดำเนินงานโครงการ “ลูกรักฟันดี เริ่มที่ซี่แรก” (First love, First tooth) เนื่องในโอกาสวันทันตสาธารณสุขแห่งชาติ ในวันที่ 21 ต.ค. 2554 เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ 70 พรรษา เพื่อรณรงค์และสร้างกระแสให้ประชาชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพช่องปากเด็ก กระตุ้นให้ผู้ปกครองเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพฟันให้ลูกน้อย และแปรงฟันให้เด็กด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ ตั้งแต่ฟันน้ำนมซี่แรกขึ้น โดยมุ่งหวังให้เด็กมีสุขภาพช่องปากที่ดี และลดปัญหาโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน และวัยเรียน

จากการศึกษาพฤติกรรมแปรงฟันเด็กของผู้ปกครองที่มาใช้บริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพนครสวรรค์ พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มีปัญหาในการแปรงฟันให้เด็ก เนื่องจากเด็กไม่ให้ความร่วมมือ ผู้ปกครองแปรงไม่เป็น หรือผู้ปกครองไม่กล้าแปรงฟันให้เด็กเพราะกลัวเด็กเจ็บ ส่งผลให้เด็กมีปัญหาฟันผุ

ตั้งแต่ฟันเริ่มขึ้นมาในช่องปาก ประกอบกับฟันน้ำนมซี่แรกของเด็กจะเริ่มขึ้นเมื่อเด็กอายุประมาณ 6 เดือน ดังนั้นเพื่อลดการเกิดปัญหาโรคฟันผุในเด็ก และเพื่อให้การให้ทันตสุขศึกษาของเจ้าหน้าที่แต่ละคนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ผู้ปกครองได้รับความรู้ และพึงพอใจในรูปแบบการสอนกลุ่มงานส่งเสริมทันตสุขภาพ จึงได้ทำการหาแนวทางการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมทันตสุขภาพในเด็กอายุ 1-3 ปี ต่อไป

การจัดความรู้ให้เป็นระบบ

องค์ความรู้ที่เลือกมาทำแผนการจัดการความรู้

รูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี

5) กระบวนการจัดการความรู้

5.1) การเรียนรู้

ครั้งที่ 1 จัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรวบรวมและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับโรคและการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กเล็ก ให้แก่สมาชิกในกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยทันตแพทย์ เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข และผู้ช่วยทันตกรรม ศึกษาแบบ แนวทางการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี ในคลินิกทันตกรรมจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เป็นต้นแบบ รายละเอียดที่ได้จากการเรียนรู้มีดังนี้

- การให้ทันตสุขศึกษาแก่ผู้ปกครองที่พาเด็กมาตรวจฟัน ควรสอนให้เหมาะกับช่วงวัยของเด็ก และนอกจากจะสอนเรื่องการทำความสะอาดฟันแล้ว ควรให้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่อง พฤติกรรมการดูดนม การรับประทานอาหาร และการให้ฟลูออไรด์เสริม
- การเกิดฟันผุโดยเฉพาะฟันน้ำนมหน้าบนในเด็กมีความสัมพันธ์กับการที่เด็กที่พฤติกรรมในการดูดนมที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งได้แก่การดูดนมขวดคาปากจนเป็นนิสัย การดูดนมขวดคาปากขณะนอนหลับ
- เด็กควรจะดูดนมเป็นมือเหมือนรับประทานอาหารเช้า โดยเด็กอายุน้อยจะดูดนมในแต่ละครั้งได้ปริมาณน้อย จำนวนครั้งของการให้นมจะมาก และเมื่อเด็กอายุมากขึ้นปริมาณนมในแต่ละครั้งจะมากขึ้น จำนวนครั้งของการดูดนมจะลดลง เมื่อเด็กอายุครบ 1 ขวบจะต้องการนมเพียง 3 มื้อใน 1 วันและสามารถงดนมมือดึกได้ นอกจากนี้สิ่งที่สำคัญคือไม่ควรเติมน้ำตาลหรือน้ำผึ้งลงในนมและควรให้เด็กดูดน้ำตามหลังจากดูดนมเสร็จแล้ว เพื่อชะล้างคราบนมให้สะอาด สำหรับการหย่านมขวดควรจะเริ่มเมื่อเด็กอายุได้ 12-14 เดือน โดยในครั้งแรกอาจให้เด็กดื่มนมจากถ้วยร่วมกับการดูดนมจากขวด จากนั้นจะให้เด็กหยุดดูดนมจากขวดอย่างเด็ดขาดเมื่อเด็กดื่มนมจากถ้วยได้เอง

- ผู้ปกครองควรจะเริ่มต้นทำความสะอาดช่องปากให้กับเด็กตั้งแต่ฟันเด็กยังไม่ขึ้น โดยการเช็ดด้วยผ้าสะอาด เพื่อฝึกให้เด็กคุ้นเคยกับการมีสิ่งของเข้าปาก และเมื่อเด็กอายุมากขึ้นจะยอมรับการแปรงฟันได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยกำจัดคราบนมทำให้ช่องปากสะอาด และป้องกันการเกิดเชื้อราเป็นฝ้าขาวที่ลิ้น ฟันจะขึ้นมาในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด เป็นการเตรียมพื้นที่ป้องกันการติดเชื้อในระหว่างการขึ้นของฟัน เด็กจะคุ้นเคยกับการมีช่องปากที่สะอาด ทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อการทำความสะอาดช่องปากเมื่อโตขึ้น
- เมื่อเด็กอายุ 6-7 เดือนจะเริ่มมีฟันน้ำนมซี่แรกขึ้นมาในช่องปาก ผู้ปกครองอาจใช้ผ้าสะอาดเช็ดทำความสะอาดหรือใช้แปรงสีฟันขนาดเล็กและขนอ่อนแปรงฟันให้เด็ก ในระยะนี้ยาสีฟันยังไม่จำเป็นต้องใช้ เมื่อเด็กควบคุมการกลืนได้หรืออายุ 1 ½ -2 ขวบขึ้นไป จึงเริ่มให้ใช้ยาสีฟันผสมฟลูออไรด์สำหรับเด็ก โดยผู้ใหญ่ต้องควบคุมไม่让孩子กลืนยาสีฟัน
- ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของฟันน้ำนม ไม่ทราบว่าฟันน้ำนมที่ผุจะส่งผลต่อฟันแท้ เพราะฟันน้ำนมมีหน้าที่รองพื้นที่เหงือกไว้ให้ฟันแท้ที่จะขึ้นมา หากฟันน้ำนมต้องถูกถอนก่อนเวลาฟันแท้จะขึ้นซ้อนเก ไม่เป็นระเบียบ

- หากเด็กเสียฟันน้ำนมก่อนวัยอันควร จะทำให้บดเคี้ยวอาหารได้ไม่ดี ร่างกายได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ
- ผู้ปกครองควรตรวจฟันน้ำนมให้เด็ก ตรวจดูความสะอาดหลังแปรงฟัน ถ้าแปรงสะอาดดี ฟันจะขาวเป็นเงางาม ไม่มีคราบสีขาวหรือสีเหลือง เหนียวติดฟัน ถ้าพบว่ายังมีคราบเศษอาหารติดอยู่ ให้ใช้ปลายหลอดดัดเป็นสามเหลี่ยม แล้วขูดเบาๆ บริเวณคอฟัน ถ้าขูดออกแล้วพบว่าฟันเริ่มมีจุดสีขาวขุ่น แสดงว่าฟันเริ่มผุแล้ว ให้รีบพามาเคลือบฟลูออไรด์และต้องแปรงฟันให้สะอาด ถ้าพบฟันผุเป็นรูสีน้ำตาล หรือดำแล้ว ให้รีบพามาอุดฟัน ไม่ควรรอให้มีอาการปวด
- จากการทบทวนงานวิจัย พบว่าวิธีการสอนผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็กที่ได้ผลดีที่สุด คือการแปรงฟันเด็กเป็นตัวอย่างให้ผู้ปกครองดู และให้ผู้ปกครองทำตาม แต่เนื่องจากแปรงสีฟันจากกรมอนามัยขาดแคลนในช่วงนี้ จึงต้องสอนจากโมเดลก่อน และถ้าแปรงสีฟันส่งมาจึงอาจสอนให้แปรงในช่องปากเด็ก
- บางครั้งเจ้าหน้าที่อยู่กันไม่ครบ คนไข้เยอะ ร่วมกับบางครั้งเด็กไม่ให้ความร่วมมือ ร้องไห้งอแง ทำให้ไม่มีเวลาสอนผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็กได้อย่างเต็มที่ จึงไม่สามารถสอนวิธีการแปรงฟันให้ได้ทุกคน แต่ก็พยายามให้ทันตสุขศึกษาให้ครอบคลุมทุกเรื่องที่สำคัญและเหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก
- ระหว่างการสอน ถ้ามีภาพประกอบ ใช้ภาพพลิกหรือโมเดล จะทำให้ผู้ปกครองสนใจและเข้าใจได้มากกว่าสอนปากเปล่า และทำให้ผู้สอนไม่หลงลืมเนื้อหาที่ควรสอน
- เทคนิคการฝึกให้ลูกชอบแปรงฟัน ได้แก่ 1. สร้างความคุ้นเคย ทำให้เด็กๆ เห็นว่าใครๆ ก็ชอบแปรงฟัน เช่น พ่อแม่ หรือจากสื่ออื่นๆ เช่น โทรทัศน์ 2. สร้างบรรยากาศ แปรงฟันในช่วงที่เด็กอารมณ์ดี ไม่หงุดหงิด อาจเปิดเพลงหรือเล่านิทานประกอบขณะแปรง 3. สร้างวินัย พ่อแม่ควรแปรงฟันให้เด็กเป็นประจำ เช่น แปรงทุกครั้งตอนอาบน้ำ 4. สร้างความมีส่วนร่วม เช่น เลือกลายสีฟัน แปรงสีฟันที่เด็กชอบ
- วิธีแปรงฟันให้เด็กอายุ 6 เดือน – 6 ขวบ 1. ให้ลูกเอี้ยวหน้าบนตัก ปลายเท้าเหยียดไปข้างหน้า 2. ขยับแปรงไปมาสั้นๆ โดยใช้นิ้วช่วยแหวกกระพุ้งแก้มและริมฝีปาก เพื่อให้การแปรงฟันสะดวกขึ้น 3. แปรงฟันหน้าบน-ล่าง ด้านใกล้ริมฝีปากและด้านใกล้ลิ้น ขยับไปมาสั้นๆ ด้านละ 10 ครั้ง เน้นเป็นพิเศษบริเวณคอฟัน 4. สำหรับฟันกรามน้ำนม ให้แปรงด้านบดเคี้ยว ด้านใกล้ลิ้น และด้านใกล้แก้ม ขยับไปมาด้านละ 10 ครั้ง 5. หลังจากแปรงครบทุกซี่ ทุกด้าน ให้ใช้ผ้าสะอาดชุบน้ำ เช็ดฟองยาสีฟันออก เพื่อป้องกันเด็กกลืนยาสีฟัน
- ปัจจัยที่ทำให้ฟันน้ำนมผุได้ง่าย 1. การให้เด็กทานของหวาน 2. การไม่เห็นความสำคัญของฟันน้ำนม 3. ไม่ทำความสะอาดฟันหลังกินนม
- การดูแลฟันน้ำนม 1. ต้องแปรงตั้งแต่ซี่แรก 2. ต้องช่วยลูกแปรงจนถึง 6 ขวบ 3. ต้องเลือกแปรงให้เหมาะกับช่องปากเด็ก 4. ต้องใช้ยาสีฟันที่มีฟลูออไรด์ในปริมาณที่เหมาะสม เด็ก 6 เดือน – 2 ขวบ แต้มยาสีฟันบางๆ 2-6 ขวบ ใช้ปริมาณยาสีฟันเท่าเม็ดถั่วเขียว

ครั้งที่ 2 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานโดยผ่านช่องทางเว็บไซต์ facebook ในกลุ่ม KM-HPC8

- การสอนโดยผู้ช่วย จำเป็นต้องมีแนวทางการสอน เพื่อให้ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ ในทุกครั้งที่สอนและทุกคนที่สอน สิ่งสำคัญก็คือทำอย่างไรรูปแบบการสอนดังกล่าวจะมีคุณภาพพอที่จะทำให้ทั้งผู้สอนและผู้รับการสอนได้ประโยชน์ด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย คือผู้สอน สอนได้ง่าย มีคุณภาพ ผู้รับการสอนได้รับความรู้เอาไปใช้ประโยชน์ได้
- ถ้าเป็นไปได้อยากให้เอาผู้ปกครองมาถอดบทเรียนดูว่าวิธีการสอนแบบไหนที่เขาต้องการและเขารู้เรื่องที่ดีที่สุดแล้วเราก็นำเอามาปรับในกระบวนการสอนของเราก็น่าจะดูมีประสิทธิภาพดีนะค่ะ

- ผู้ปกครองอาจมองว่า ฟันผุเป็นเรื่องธรรมดาที่มาคู่กับฟันน้ำนม เพราะก็ไม่เห็นว่าเป็นอะไร มากก็ได้ ...ต้องเน้นที่โรคหรือความทุกข์ทรมานที่เด็กจะได้รับ คือประมาณขูดให้กลัว... เป็นไปได้ไหมคะ แล้วหาภาพที่มันสะท้อนความรุนแรงของโรค หรือเวอร์ๆอะคะ
- พูดถึงการสอน อยากแชร์เรื่อง 3 ดีครับ คือ ดีกแรกสอนแล้วรู้เรื่อง , ดีกที่ 2 สอนแล้วทำได้ , และดีกที่ 3 สอนแล้วเอาไปใช้ได้
- วันนี้เจอเด็กอายุ 7 เดือนแม่ยังไม่เคยเช็ดเหงือกทำความสะอาดช่องปากให้ลูกเลย แถมยังให้ลูกนอนหลับคานมจากเต้าตลอดคืน ฟันขึ้นแล้วด้วย แล้วเด็กที่ WCC เราที่ขูดครั้งแรกกินนมขวดไม่ถึง 5% เลยจ๊ะ เราคงต้องสู้กันอีกเยอะเลย
- กลุ่ม Cop ของเราอยู่ในวงจำกัดเกินไป น่าจะใช้กลุ่มผู้ปกครองมาช่วยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วย น่าจะ work
- เห็นด้วยเลยคะ.... ให้ถอดบทเรียนจากผู้ปกครองที่ดูแลบุตรได้ดีนะคะน่าจะ Okay ...ดีนะ

องค์ความรู้ที่สกัดได้

- ทันตสุขศึกษาควรครอบคลุมในเรื่อง การทำความสะอาดฟัน พฤติกรรมการดูนม การรับประทานอาหาร และการให้ฟลูออไรด์เสริม
- ถ้ามีเวลาสอนมากพอ และเด็กให้ความร่วมมือดี ควรฝึกปฏิบัติแปรงฟันด้วย แต่ถ้าเวลาไม่มาก เด็กไม่ให้ความร่วมมือ อาจให้ทันตสุขศึกษาอย่างเดียว
- การใช้ภาพพลิกหรือโมเดลช่วยประกอบการสอน ช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย และผู้สอนไม่หลงลืมหัวข้อที่จะสอน
- รูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพที่สุดคือการแปรงฟันเด็กเป็นตัวอย่างให้ผู้ปกครองดู และให้ผู้ปกครองทำตาม
- ควรให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการตรวจฟันให้เด็กด้วยตนเอง
- ฟันน้ำนมที่ผุมีผลต่อฟันแท้ การสูญเสียฟันน้ำนม ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของเด็ก
- ผู้ปกครองควรจะเริ่มทำความสะอาดช่องปากให้กับเด็กตั้งแต่ฟันเด็กยังไม่ขึ้น โดยการเช็ดด้วยผ้าสะอาด
- เมื่อเด็กมีฟันขึ้นผู้ปกครองสามารถใช้แปรงสีฟันแปรงให้เด็กได้ และใช้ร่วมกับยาสีฟันผสมฟลูออไรด์สำหรับเด็ก เมื่อเด็กอายุ 1 ½ -2 ขวบขึ้นไปหรือเมื่อเด็กควบคุมการกลืนได้
- การแปรงฟันให้เด็กเล็ก ให้ลูกนอนบนตัก แปรงด้วยวิธีถูไปมาสั้นๆ ในแนวนอน ให้ทั่วทุกซี่ทุกด้าน และเช็ดฟองยาสีฟันออก ไม่ให้เด็กกลืน
- การดูนมขวดสัมพันธ์กับการเกิดฟันผุ ควรให้คำแนะนำเรื่องการให้เด็กทานนมเป็นมื้อ และช่วงอายุที่ควรเลิกนมขวด
- ปัจจัยที่ทำให้ฟันน้ำนมผุ ได้แก่ ของหวาน การไม่เห็นความสำคัญของฟันน้ำนม ไม่ทำความสะอาดฟันหลังกินนม
- การดูแลฟันน้ำนม ทำได้โดย แปรงตั้งแต่ซี่แรก ช่วยลูกแปรง เลือกแปรงให้เหมาะสม ใช้ยาสีฟันที่มีฟลูออไรด์
- เทคนิคการฝึกให้ลูกชอบแปรงฟัน ได้แก่ สร้างความคุ้นเคย สร้างบรรยากาศ สร้างวินัย และสร้างความมีส่วนร่วม
- ควรให้ผู้ปกครองมาช่วยแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสอนด้วย

5.2) กระบวนการและเครื่องมือ

เด็กที่ผู้ปกครองพามาตามนัดของคลินิกเด็กดี (WCC) เพื่อรับวัคซีนหรือตรวจพัฒนาการทุกรายจะถูกส่งมาตรวจฟันที่ห้องทันตกรรม หรือบางวันอาจมีเจ้าหน้าที่ทันตสาธารณสุขประจำอยู่ที่คลินิกเด็กดี 1 คน เพื่อตรวจฟันเด็กและให้ทันตสุขศึกษาผู้ปกครอง โดยขั้นตอนปฏิบัติเป็นดังนี้

1. เมื่อผู้ปกครองพาบุตรหลานมาตรวจฟันที่ห้องทันตกรรมหรือคลินิกเด็กดี ในช่วงที่ทำการประเมินผล (ก.ค.-ส.ค. 2555) จะให้ผู้ปกครองทำแบบทดสอบความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี ก่อนให้ทันตสุขศึกษา

แบบประเมินความรู้ ก่อน และ หลังการได้รับทันตศึกษา เรื่อง การดูแลรักษาความสะอาดช่องปากเด็ก	
1. ฟันน้ำนมมีทั้งหมดกี่ซี่ ก. 16 ซี่ ข. 18 ซี่ ค. 20 ซี่	6. ควรให้เด็กทานนมในลักษณะอย่างไรจึงลดโอกาสฟันผุ ก. ดื่มนมหวานจากขวด ไม่ดื่มบ่อย ข. ดื่มนมจากขวด แล้วหุ้มคูปาก ค. ดื่มนมจืดจากแก้ว แล้วดื่มน้ำตามทุกครั้ง
2. ปกติฟันน้ำนมขึ้นแรกขึ้นเมื่ออายุเท่าใด ก. 6 เดือน ข. 1 ขวบ ค. 1 ขวบครึ่ง	7. เด็กที่ติดนมจากขวดจนเป็นนิสัย หรือหลับคาขวดนมมีผลเสียคือ ก. ทำให้เกิดโรคฟันผุหลวม ฟันโยก ข. ทำให้เด็กขาดสารอาหาร ค. ทำให้ขาดนมเลือกสภาพ
3. ฟันน้ำนมมีความสำคัญอย่างไร ก. กันค้ำเหงือกไว้ไม่ให้ฟันแท้โผล่ออกมาขึ้นก่อน ข. ทำใจเด็กพูดชัด ค. ถูกทุกข้อ	8. การทำความสะอาดช่องปากเด็กควรเริ่มทำตั้งแต่เมื่อไร ก. เมื่อฟันขึ้นแล้ว ข. เมื่อฟันขึ้นเต็มปาก ค. ตั้งแต่ฟันยังไม่ขึ้น
4. การทำความสะอาดช่องปากเด็ก ต้องทำอย่างไร ก. ถูฟันอย่างนุ่มนวล ใช้ผ้าสะอาดชุบน้ำสุก เช็ดลิ้น เพดาน กระพุ้งแก้ม และ ลิ้นหรือกาบเหงือก ข. แปรงฟันให้ลูกเมื่อฟันขึ้น ค. ถูกทั้งสองข้อ	9. เมื่อต้องใช้น้ำยาฟอกฟัน ควรใช้ปริมาณเท่าไรสำหรับเด็ก ก. เท่าเม็ดข้าวเขียว ข. เต็มหัวนิ้วโป้ง ค. ให้เด็กชิมตามใจเท่าไรก็ได้
5. เมื่อเด็กเลิกนมแม่แล้ว ควรให้เด็กทานนมเสริมชนิดใด ก. นมรสหวาน หรือ ช็อคโกแลต ข. นมจืด ค. นมเปรี้ยว	10. ควรพาเด็กพบทันตแพทย์เมื่อไร ก. เมื่อเด็กปวดฟัน ข. เมื่อฟันขึ้นแรกขึ้น ค. เมื่อเด็กมีฟันขึ้นเต็มปาก

2. เจ้าหน้าที่ทำการตรวจฟันเด็ก นับจำนวนฟันที่ขึ้น และจำนวนฟันที่ผุ แจ้งให้ผู้ปกครองทราบ และจดบันทึกลงในสมุดสัชชมพู่ประจำตัวเด็ก และสมุดบันทึกการตรวจฟันเด็กของหน่วยงาน
3. เจ้าหน้าที่ให้ทันตสุขศึกษาแก่ผู้ปกครองตามแนวทางการสอน โดยสอนตามหัวข้อในภาพพลิกของกรมอนามัย เรื่อง “สายใยรักผูกพัน เพื่อลูกรักฟันดี” หรือ “ฟันดีเริ่มที่ชี้แรก”
4. เจ้าหน้าที่สอนการทำความสะอาดช่องปากด้วยผ้าชุบน้ำเช็ดเหงือกกรณีที่ฟันยังไม่ขึ้น และสอนการแปรงฟันในกรณีที่ฟันขึ้นแล้ว ในโมเดลหรือตุ๊กตาให้ผู้ปกครองดูเป็นตัวอย่าง แจกแปรงสีฟันสำหรับเด็กเล็ก ในกรณีที่เด็กอายุ 9 เดือน (แปรงสีฟันจากกรมอนามัย) กรณีที่แจกแปรงจะให้ผู้ปกครองทำตามในช่องปากเด็กด้วย โดยเน้นย้ำในบริเวณที่ยังแปรงไม่สะอาด มีเศษอาหารอัดติด และเริ่มมีรอยผุ
5. ถ้าพบว่าเด็กที่มาตรวจฟันเริ่มมีฟันผุแล้ว จะแนะนำให้ผู้ปกครองพามาอุดฟัน ครบฟัน หรือรักษารากฟัน โดยแนะนำเรื่องสิทธิการรักษา และแนะนำพบทันตแพทย์เฉพาะทางเด็กตามความเหมาะสม
6. เมื่อทำการสอนเสร็จแล้ว ให้ผู้ปกครองทำแบบทดสอบความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี ชุดเดิมอีกครั้งหนึ่ง พร้อมทั้งทำแบบประเมินความพึงพอใจและข้อเสนอแนะ
7. คำนวณสถิติชมพู่ให้ผู้ปกครอง ให้ผู้ปกครองพาเด็กไปรับบริการที่จัดถัดไปตามที่กำหนดในสมุดสัชชมพู่

5.3) การวัดผล

ประเมินผลจากความรู้ของผู้ปกครองในเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี โดยการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการสอน และประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน โดยการทำแบบประเมินความพึงพอใจ โดยมีเป้าหมายคือ

1. ผู้ปกครองมีความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
2. ผู้ปกครองพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองที่พาบุตรหลานมาตามนัดของคลินิกเด็กดี (WCC) เพื่อรับวัคซีนหรือตรวจพัฒนาการ และพามาตรวจฟันที่ห้องทันตกรรม ในช่วงเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2555 จำนวน 100 คน

5.4) การสื่อสาร

จัดประชุมฝ่าย ซึ่งเป็นการประชุมทั้งทันตแพทย์ เจ้าหน้าที่งานทันตสาธารณสุข และ ผู้ช่วยทันตกรรม เพื่อตกลงทำความเข้าใจและรับทราบรูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปีร่วมกัน

5.5) การยกย่องชมเชยและการให้รางวัล

ระหว่างการตรวจฟันเด็กทุกครั้ง จะให้ผู้ปกครองตรวจไปพร้อมๆ กับเจ้าหน้าที่ เด็กที่ผู้ปกครองแปรงฟันให้สะอาดดี หรือมีพฤติกรรมกินนม กินอาหารที่ดีอยู่แล้วจะได้รับคำชมเชย เพื่อให้ผู้ปกครองและเด็กเกิดความมั่นใจในความสามารถของตนเอง ส่วนเด็กที่ผู้ปกครองยังแปรงฟันให้ไม่สะอาด หรือยังติดขวดนม ชอบกินขนมหวาน เหนียวติดฟัน จะเน้นให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยไม่ใช่คำพูดตำหนิ

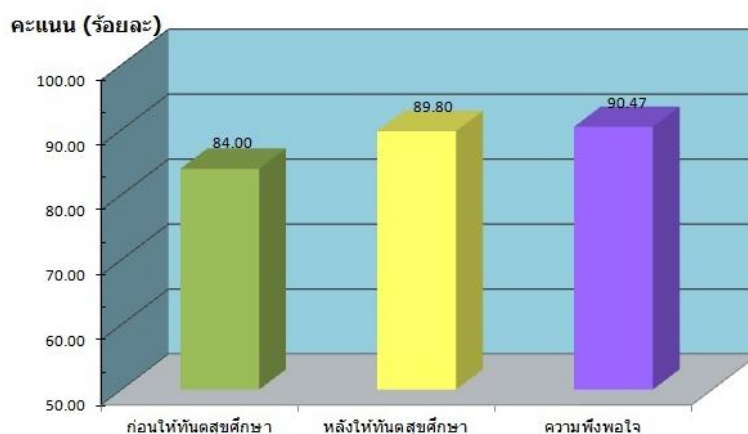
5.6) การเตรียมการและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

- ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับโรคและการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กเล็ก ให้แก่สมาชิกในกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยทันตแพทย์ เจ้าหน้าที่งานทันตสาธารณสุข และผู้ช่วยทันตกรรม
- จัดทำแนวการสอน ซึ่งแจ้งรูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี ให้แก่สมาชิกในกลุ่มรับทราบและปฏิบัติตามแนวทางเดียวกัน
- เตรียมอุปกรณ์ประกอบการสอนให้พร้อมในแต่ละวัน ซึ่งได้แก่ ภาพพลิกเรื่อง "สายใยรักผูกพัน เพื่อลูกรักฟันดี" หรือ "ฟันดีเริ่มที่ซี่แรก" โมเดลฟันน้ำนม ดักตาสำหรับสอนแปรงฟัน แปรงสีฟันสำหรับสอนและแจกเด็ก 9 เดือน และสมุดบันทึกการตรวจฟันเด็กของหน่วยงาน

- เตรียมแบบทดสอบความรู้ และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองในช่วงที่ทำการประเมินผล

6) การประมวลผล / กลับกรองความรู้

แผนภูมิแสดงข้อมูลคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปีก่อน และหลังการสอน และคะแนนความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน ของผู้ปกครองที่พาบุตรหลานมาตรวจฟัน ในช่วงเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2555 จำนวน 100 คนได้ข้อมูลดังนี้

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ก่อนให้ทันตศึกษาผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอยู่ในระดับดีอยู่แล้ว (84.00%) การให้ทันตศึกษาเป็นการเสริมความรู้ในส่วนที่ขาดให้มากขึ้น (89.80%) แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ผู้สอนคาดหวังให้เกิดขึ้น คือพฤติกรรมที่ดี ไม่ว่าจะเป็นการแปรงฟันให้สะอาด การให้เด็กเลิกลืมขวดนมเมื่ออายุที่เหมาะสม การให้เด็กรับประทานอาหารที่ไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพฟัน การพาบุตรหลานไปอุดฟันเมื่อมีฟันผุตั้งแต่นั้นๆ ไม่ปล่อยให้ลูกกลามจนต้องสูญเสียฟัน ซึ่งอาจต้องมีการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลด้านพฤติกรรมในสมุดสีชมพูเพื่อนำมาช่วยผู้ปกครองให้ปรับพฤติกรรมบางอย่างให้เหมาะสม เสริมแรงด้วยการยกย่อง ชมเชย ถ้าพฤติกรรมนั้นๆดีอยู่แล้ว

7) กระบวนการนำไปใช้ การเผยแพร่

- เผยแพร่องค์ความรู้ผ่าน Drive K/ทันตกรรม และแฟ้มการจัดการความรู้ของหน่วยงานทันตกรรม
- การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ การเผยแพร่องค์ความรู้ใน drive K/KM center
- จัดเก็บองค์ความรู้ในแฟ้มการจัดการความรู้ของศูนย์อนามัยที่ 8 (ห้องสมุด)
- เผยแพร่องค์ความรู้ใน <https://www.facebook.com/#!/groups/KMHPC8/>
- จัดเก็บความรู้ในคลังความรู้ http://hpc11.go.th/DHIA/category_output.php?pid=638

8) การประเมิน การต่อยอดความรู้

- หลังการจัดการความรู้ และพัฒนารูปแบบการสอนผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี พบว่าเป็นไปตามเป้าหมายคือผู้ปกครองมีความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กมากกว่าร้อยละ 80 และพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนมากกว่าร้อยละ 80 แต่ปัญหาและอุปสรรคคือการขาดการสนับสนุนแรงผลักดันจากกรมอนามัย ทำให้แรงผลักดันไม่เพียงพอแก่เด็กที่มาใช้บริการตรวจฟัน ทำให้ไม่สามารถสอนการแปรงฟันแบบทำให้ดูในช่องปากได้ จึงต้องใช้การสอนแปรงฟันในโมเดลแทนซึ่งอาจทำให้ประสิทธิภาพการสอนแปรงฟันลดลง
- ในอนาคตอาจมีการปรับปรุงรูปแบบสมุดสีชมพู หรือจัดทำสมุดสำหรับบันทึกสุขภาพช่องปากเด็ก โดยเฉพาะ เพื่อบันทึกพฤติกรรมเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคฟันผุ ความสะอาดในการแปรงฟัน และบันทึก

การรักษาฟันที่ผุ หรือการได้รับทันตกรรมป้องกันต่างๆ เพื่อการดูแลที่ต่อเนื่องและเป็นองค์รวมมากขึ้น

- อาจมีการเพิ่มเติมในเรื่องการประเมินความเสี่ยงต่อโรคฟันผุของเด็ก (caries risk assessment) ให้ผู้ปกครองทราบว่าขณะนี้บุตรหลานของตนมีความเสี่ยงต่อโรคฟันผุอยู่ในระดับใด ควรดูแลและป้องกันรักษาอย่างไร
- ควรมีการประเมินความพึงพอใจและปรับปรุงรูปแบบการสอนโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานอื่นๆ และผู้ปกครองเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการอย่างต่อเนื่อง